

УДК 621.31.1.017

© 2007

Академік НАН України Г. Г. Півняк, О. В. Волков,
О. Г. Мирошніченко

Уточнений розрахунок втрат електроенергії в енергосистемі

The refined calculations of the electric power losses in an energy system caused by the power transmission to a separate energy-consumer are performed.

При ринкових умовах господарювання стало особливо важливим і актуальним завдання формування об'єктивного тарифу оплати електроенергії (е/е). Зокрема, даний тариф повинен об'єктивно враховувати транспортні втрати (у вигляді електричних втрат енергії в ділянках енергосистеми) при передачі е/е до окремого електроспоживача (ЕСп). Методи ж розрахунку вказаних втрат, що існують нині, є неточними і наближеними і викликають справедливую критику в науково-технічній літературі [1]. Дана робота присвячена уточненому розрахунку втрат активної потужності (ВАП) у довільній ділянці енергосистеми (ЕС) і загальних втрат е/е в енергосистемі, викликаних передачею електроенергії до окремого ЕСп.

Визначимо загальні (сумарні) ВАП ΔP_m у довільній m -й ділянці енергосистеми (ДЕС), викликані протіканням по ньому загальної (сумарної) АП P_m . Для уточненого розрахунку вказаних втрат скористаємося методом, запропонованим у роботі [2] (стосовно визначення ВАП, що викликаються реактивною потужністю окремого ЕСп). Згідно з даним методом, згадані загальні ВАП ΔP_m визначаються із співвідношень:

$$\left. \begin{aligned} \Delta P_m &= CP_m = d_{m0}\lambda_m P_m; \\ d_{m0} &= \frac{\Delta P_{m0}}{P_{m0}}; \quad \lambda_m = \frac{|P_m|}{P_{m0}}, \end{aligned} \right\} \quad (1)$$

де P_{m0} і ΔP_{m0} — контрольне значення АП в m -й ДЕС ($d_{m0} > 0$) і відповідне їй виміряне значення сумарних ВАП для цієї ділянки; C — постійна величина для даної ділянки енергосистеми (що враховує собою напругу на ділянці і сумарний активний опір даної ділянки); d_{m0} — нормоване значення економічного еквівалента активної потужності (ЕЕАП) для m -ї ДЕС; λ_m — поточне значення коефіцієнта завантаження по АП розглядуваної m -ї ДЕС.

Зведемо перше співвідношення з (1) до такого еквівалентного вигляду:

$$\Delta P_m = (\text{sign } P_m) d_{m0} \lambda_m P_m, \quad (2)$$

що враховує два можливі напрями (дві полярності) АП P_m в m -й ДЕС. При цьому у відповідних до вузла ДЕС за позитивний ($P_m \geq 0$) прийнято напрям АП до вузла, а в ДЕС, що відходять, навпаки, від вузла [3].

Із залежності, одержаної в роботі [3], розрахуємо складову $P_{m(n)}$ у складі загальної АП P_m m -ї ДЕС, викликану впливом активної потужності P_n окремого n -го ЕСП:

$$P_{m(n)} = \xi_m \eta_s P_n, \quad (3)$$

де ξ_m — коефіцієнт розподілу по АП у s -му вузлі (до якого підключена m -та відповідна ДЕС); η_s — передавальний коефіцієнт по АП до s -го вузла (від вузла, до якого підключений n -й електроспоживач). Співвідношення для розрахунку коефіцієнтів ξ_m і η_s наведені в [3].

Загальне (сумарне) значення АП P_m в m -й ДЕС складається з суми складових $\dots P_{m(n)}$, $P_{m(N)}$ АП, викликаних в m -й ДЕС дією усіх $1, 2, \dots, n, \dots, N$ електроспоживачів відповідно:

$$P_m = P_{m(1)} + P_{m(2)} + \dots + P_{m(n)} + \dots + P_{m(N)}. \quad (4)$$

Після підстановки (4) у (2) обчислимо загальне значення ВАП в m -й ДЕС:

$$\begin{aligned} \Delta P_m &= (\text{sign } P_m) d_{m0} \lambda_m [P_{m(1)} + P_{m(2)} + \dots + P_{m(n)} + \dots + P_{m(N)}] = \\ &= \Delta P_{m(1)} + \Delta P_{m(2)} + \dots + \Delta P_{m(n)} + \dots + \Delta P_{m(N)}, \end{aligned} \quad (5)$$

де $\dots, \Delta P_{m(n)}, \dots, \Delta P_{m(N)}$ — складові загальних ВАП, що викликаються окремим впливом відповідно 1-го, 2-го, $\dots$, n -го, $\dots$, N -го ЕСП.

Зважаючи на (3) і (5), визначимо складову ВАП, викликану в m -й ДЕС дією АП P_n окремого n -го ЕСП, у вигляді:

$$\Delta P_{m(n)} = (\text{sign } P_m) d_{m0} \lambda_m P_{m(n)} = (\text{sign } P_m) d_{m0} \lambda_m \xi_m \eta_s P_n. \quad (6)$$

Позитивне значення складової ВАП $\Delta P_{m(n)}$ свідчить про те, що n -й ЕСП своєю АП P_n створює у розглядуваній m -й ДЕС втрати активної потужності (тому зобов'язаний у подальшому провести відповідну плату енергопостачальній компанії за збиток, що завдається цими втратами). Негативне ж значення ВАП $\Delta P_{m(n)}$ означає, що своєю АП P_n n -й ЕСП, що розглядається, зменшує втрати активної потужності в m -й ДЕС (за допомогою компенсації складових активних потужностей протилежного знаку, викликаних в даній ДЕС іншими електроспоживачами). В останньому випадку, очевидно, n -й ЕСП не повинен проводити сплату за втрати активної потужності в m -й ДЕС, але цьому ЕСП слід здійснити доплату (із коштів, що стягуються з інших електроспоживачів) за послуги по компенсації активної потужності останніх (оскільки дані послуги привели до фактичного зменшення ВАП в m -й ДЕС і, як наслідок, в усій енергосистемі в цілому).

Виходячи з (6), знайдемо загальні втрати активної потужності, що викликаються в усіх ділянках енергосистеми дією АП P_n окремого n -го ЕСП:

$$\left. \begin{aligned} \Delta P_{\Sigma(n)} &= \sum_{s=1}^S \sum_{m=1}^M \Delta P_{m(n)} = D_n P_n, \\ D_n &= \sum_{s=1}^S \sum_{m=1}^M (\text{sign } P_m) d_{m0} \lambda_m \xi_m \eta_s, \end{aligned} \right\} \quad (7)$$

де M — загальна кількість відповідних ділянок для s -го вузла енергосистеми; S — загальна кількість вузлів в енергосистемі; D_n — сумарне значення ЕЕАП для n -го електроспоживача.

З урахуванням останнього розрахуємо загальні втрати активної е/е ΔE_n в енергосистемі, викликані за розглядуваний період часу t_p дією активної потужності P_n окремого n -го ЕСП:

$$\Delta E_n = \int_0^{t_p} \Delta P_{\Sigma(n)} dt = \int_0^{t_p} D_n P_n dt. \quad (8)$$

При цьому поточне значення АП P_n окремого n -го ЕСП може бути знайдено через контрольовані (електричними лічильниками) поточні значення WP_n споживаної ним активної е/е у вигляді:

$$P_n = \frac{d(WP_n)}{dt} \approx \frac{\Delta(WP_n)}{\Delta t}. \quad (9)$$

При використанні сучасних систем автоматизованого контролю і знімання показань лічильників е/е розрахунок згаданих загальних втрат ΔE_n електроенергії, викликаних в енергосистемі дією активної потужності P_n n -го ЕСП, можна здійснювати, враховуючи (8) і (9), із співвідношення:

$$\Delta \Theta \approx \sum_{i=0}^{t_p} D_{ni} \Delta(WP_{ni}), \quad (10)$$

де індексом “ i ” позначено сумарне значення економічного еквівалента активної потужності D_{ni} та зміну активної потужності, що відносяться до i -го часового інтервалу дискретності (Δt_i) автоматизованого контролю активної е/е в ділянках і вузлах енергосистеми.

Отримані уточнені залежності для розрахунку втрат електроенергії в енергосистемі при передачі електроенергії до окремого ЕСП враховують (на відміну від усіх відомих): по-перше, поточне завантаження ділянок енергосистеми активною потужністю; по-друге, справедливий розподіл активної потужності в ділянках енергосистеми (запропоноване в [3]); по-третє, можливу взаємокомпенсацію активних потужностей в ділянках енергосистеми (при протилежних знаках вказаних складових, викликаних впливом різних електроспоживачів); по-четверте, будь-яку схемну конфігурацію енергосистеми (зокрема, з послідовним, послідовно-паралельним або кільцевим з'єднанням в ній ділянок).

1. Держский В. Г. Тарифная политика и потери электроэнергии в распределительных сетях // Сети и системы. — 2003. — № 4. — С. 25–30.
2. Волков А. В., Мирошниченко О. Г. Расчет потерь в энергосистеме, вызванных реактивной мощностью отдельного электропотребителя // Техн. електродинаміка. — 2005. — № 5. — С. 62–69.
3. Півняк Г. Г., Волков О. В., Мирошниченко О. Г. Розподіл електричної активної потужності окремого електроспоживача на ділянках енергосистеми // Доп. НАН України. — 2007. — № 10. — С. 86–90.

Національний гірничий університет, Дніпропетровськ
Запорізький національний технічний університет

Надійшло до редакції 28.03.2007